

RECENZIO

Családon belüli erőszak – amikor a férfi az áldozat Hisz tudjuk, nincs két egyforma ember, de...!?

Domestic violence – when the man is the victim
We know that no two people are the same, but...!?

Hertelendi Lajos

Dr. tanácsadó, kooperatív szerkesztő, rendőr alezredes
Belügyminisztérium,
Belügyi Szemle Szerkesztősége
lajos.hertelendi@bm.gov.hu

Absztrakt

Cél: A recenzió szerzője szakmai és tudományos értékek mentén, valamint a vonatkozó szakterület vizsgálata alapján világít rá a családon belüli erőszak szak- és tudományterületére vonatkozó elméleti és gyakorlati koncepciókra.

Módszertan: A családon belüli erőszak problémája Magyarországon nagyon fontos kérdés, amely cselekmény a legtöbb esetben látenciában marad. A cikk részletesen elemzi és vizsgálja a partnerük által bántalmazott férfiak áldozati szerepének feltárását, és a kutatás eredményeivel bizonyítja, hogy a férfiaknak ugyanúgy joga van a védelemre, segítségre és jogainak érvényesítésére, mint ahogyan a nőknek.

Megállapítások: Egyre gyakrabban hallani a hírekben olyan tudósításokat, melyek a családon belül elkövetett bántalmazásról számolnak be. A tudósításokban szereplő erőszak legtöbb esetben a gyermekek és a nők ellen irányul, elkövetőik férfiak, akik súlyosan megsebesítették, esetleg szexuálisan zaklatták áldozatukat. A családon belüli erőszaknak azonban létezik egy olyan, rejtett oldala, melyről szinte senki, még maguk az áldozatok sem beszélnek. A köztudatban a bántalmazást elsősorban a fizikai erőszakkal azonosítjuk. Sok esetben a verbális agresszió, valamint az ezzel és a fizikai erőszakkal járó lelki sérülések mélyebb nyomot hagynak egy áldozatban, mint a testi fájdalmak.

Érték: A tanulmány egy más szemszögből dolgozza fel a családon belüli erőszak témáját. Azt vizsgálja, milyen az, amikor egy férfi az áldozat. A társadalmi

elvárás szerint a férfi erős, mindent eltűrő személyiség, a sírás nem elfogadott tőle, hiszen az a gyengeség jele. A férfi azt tanulja, abban a tudatban nő fel, hogy egy nőt nem illik bántani. Ehhez az alapvetéshez szinte mindenáron tartja magát, még abban az esetben is, ha partnere agresszíven viselkedik vele. Megalázottságáról nem beszél, eltűri, hogy felesége/partnere nap, mint nap bántalmazza, akár szóban, akár tetteleg is. Ha önvédelemből visszaütne a nőnek, általában súlyosabb sérülést okozna, mint az általa elszenvedett sebesülés, és ha ezután a nő segítségért fordulna, akkor a férfinak erőszakos cselekmény elkövetése miatt kellene bizonyítania ártatlanságát az igazságszolgáltatás előtt.

Kulcsszavak: családon belüli erőszak, áldozatvédelem, férfi áldozat

Abstract

Aim: The author of the review sheds light on the theoretical and practical concepts related to the professional and scientific field of domestic violence based on professional and academic values and an examination of the relevant field.

Methodology: The problem of domestic violence is a very important issue in Hungary, and in most cases the crime remains latent. The article analyses and examines the role of men who are abused by their partners and proves with the results of the research that men have the same right to protection, help and the enforcement of their rights as women.

Findings: Reports of domestic abuse are becoming more and more common in the news. In most cases, the reported violence is directed against children and women, and the perpetrators are men who have seriously injured or sexually assaulted their victims. However, there is a hidden side to domestic violence that almost no one, not even the victims themselves, talks about. In the public consciousness, abuse is mainly associated with physical violence. In many cases, the verbal aggression and the psychological trauma associated with this and physical violence leave a deeper mark on a victim than the physical pain.

Value: The study provides a different perspective on the issue of domestic violence. It looks at what it is like when a man is the victim. According to social expectations, men are strong, all-tolerant individuals, crying is not accepted from them as it is a sign of weakness. Men are taught to grow up knowing that it is not appropriate to hurt a woman. This is a principle he holds on to almost at all costs, even when his partner is aggressive towards him. He does not talk about his humiliation and tolerates his wife/partner's daily abuse, whether verbal or physical. If he were to strike back in self-defence, he would usually cause more serious injury than the wounds he has suffered, and if she then sought help, he would have to prove his innocence to the justice system for committing a violent offence.

Keywords: domestic violence, victim protection, male victim

A család társadalmunk alapköve és bár ez a nézet kezd elcsépeltté válni, attól még kijelenthető. Olyan egységgel és komplex szervezettel rendelkező sejt, amely nélkül nem alakulhatott volna ki a jelenlegi fejlett civilizáció. A vágy, hogy családban élhessünk, és szeretteink vegyenek körül, az egyik legtermészetesebb és ugyanakkor egyik legmeghatározóbb érzésünk. A család nem csak szeretetet, biztonságot, védelmet nyújtó közösség, hanem sajnos gyakran az erőszak színtere is. A médián keresztül nap mint nap eljut hozzánk a szomorú hír, amely szerint egyre többen esnek áldozatul az erőszaknak. Megindultság és felháborodás kavarg benne az ilyen hírek hallatán, különösen akkor, amikor gyermek elhanyagolásáról, bántalmazásáról, kihasználásáról hallunk. Mindazok, akik bármilyen formában találkoznak a családon belüli erőszakkal, sokszor értetlenül állnak a „Ha bántják, miért marad?” kérdése előtt. De vajon ki az, aki marad? Ennek megválaszolásához gondoljuk át a következő kérdéseket is: Ki az, aki fél? Ki van függőségi helyzetben? Kit tartanak ellenőrzés alatt? Ki az, aki a bántalmazást szenvedni el? Ezen erőszakforma elterjedése lényegesen nagyobb, mint amennyire elismerjük, sőt a témát övező elhallgatás és a tagadás semmiképpen sem jelenti azt, hogy az erőszak e formája nem létezik (Hertelendi, 2009).

A családon belüli erőszakra nincs egységes megfogalmazás. Egy olyan látnens jelenségről van szó, amely a családok legbensőbb életéhez kapcsolódik, s a színpalak mögött zajlik. Maga az elkövető és a sértett áldozat is nehezen beszél róla, a privát környezet sérthetlensége pedig sok esetben megakadályozza a segítségkérést vagy segítségnyújtást. Az okokat keresve, viszont kimondható: *„Nincs egyetlen ok, ami megmagyarázná, hogy az egyik ember miért válik erőszakossá, bántalmazóvá, míg a másik személy nem. Az erőszaknak összetett okai vannak szertágazó gyökerekkel – biológiai, társadalmi, kulturális, érzelmi és politikai.”* (Krug, Dahlberg, Mercy, Zwi & Lozano, 2002). Mindezeket követően, térjünk rá – a témához igenis szorosan kapcsolható tanulmány keretén belül ismertetve – arra, hogy a családon belüli erőszak áldozata férfi is lehet.

Első gondolatként engedjék meg hadd kezdjem azzal, hogy a Belügyi Szemle 68. évfolyamának 4. számában, 2020-ban Varga Szabolcs és Bálint Ágnes Diána tanulmánya a társadalmi elvárások szerinti erős férfit, a mindent eltűrő személyiséget, a gyengeség jelét kevésbé mutató erőt egy másik szemszögből bemutatva, a családon belüli erőszak megvalósulási formáit illetően a bántalmazás sértetteként állítja a középpontba (Varga & Bálint, 2020). A tanulmány első részében leíró jelleggel készült anyag részben olvashatunk a családon belüli erőszak megvalósulási formáiról, amely megnyilvánulhat szóbeli, lelki, testi, szexuális, és

gazdasági-társadalmi erőszak formájában. Ennek során a szerzők nagy gondossággal gyűjtötték össze azokat a magatartási és bántalmazási formákat, amelyek a családon belüli erőszakra jellemző esetek kapcsán előfordulnak, főleg Tamási Erzsébet kriminológus anyagait feldolgozva. Majd magának a bántalmazás folyamatának és következményeinek rövid ismertetésével egészítik ki ismereteinket.

A nők mindig áldozatok, pedig sokszor ők a konfliktusok kezdeményezői – mondta a HVG-nek adott interjúban Tamási Erzsébet kriminológus, majd folytatta: „*A nők életét kutatva rájöttem, hogy valójában a férfiak a gyengébbek, hisz bizonyíthatóan gyakrabban éri őket infarktus, általában rövidebb ideig élnek, inkább lesznek bűnözők, alkoholisták, esetleg öngyilkosok vagy hajléktalanok. Vagyis általában mindenért a férfiak fizetnek inkább – pénzzel, az egészségükkel, az életükkel –, a nők pedig ezt tudomásul veszik. Az ember nem rúghatja fel büntetlenül a saját evolúciós kottáját, mert ha megteszi, fizeti az árát: sivár kapcsolataival, gyerektelenséggel vagy épp magányosan, elválva, agresszív, bűnöző és boldogtalan gyerekekkel. Azt tapasztalom, hogy a karriert építő nők körében a gyerek nem fontos, csak a róla szóló szöveg*” (URL1) – mondja Tamási Erzsébet, az Országos Kriminológiai Intézet főmunkatársa, aki írt tanulmányt a testi fenyegetésről, a vérfertőzésről, a férfiak hajléktalanságáról, a nemek és a terrorizmus kapcsolatáról. Állítása szerint a családban a verekedések egyharmadát a nők kezdik, és a legtöbb esetben ők ütnek először. Arra a felvetésre, hogy nem túlzás-e, hogy a nők verik a férjüket, úgy válaszol: „*Nem. Egyformán verik egymást. Csak a nők kiválóak az érdekérvényesítésben. A társadalom pedig az 'értékesebbet', a nőt védi, a férfiak elvesztése nem olyan megrendítő. A nők mindig áldozatok, pedig sokszor ők a konfliktusok kezdeményezői.*”

Egy másik jelentős művében, amelyet dr. Bárándy Péter lektorált, a *Bűnös áldozatok – a családon belüli erőszak férfi szereplői* címmel röviden összefoglalva arról ír, hogy a családon belüli erőszak a közfelfogásban a nőekkel és a gyerekekkel szemben megnyilvánuló férfi agressziót jelenti. A partnerek közötti erőszakkal végződő konfliktusok nyilvánosságra kerülő koreográfiája szerint a nők áldozatok, a férfiak elkövetők.

A férfiak bántalmazottként, még inkább áldozatként elvéve fordulnak elő, ha nő kezétől éri őket sérelem, kollektív társadalmi elhallgatás övezi létüket.

Tamási Erzsébet könyve ezt a társadalmi tabut feszegeti, összegzi; a nemzetközi és a hazai kutatások eredményeit nemcsak a férfiak bántalmazó, hanem áldozati szerepében is.

Bemutatja, ahol lehet elemzi a nemek közötti intim kapcsolatban megjelenő erőszak tudomány által elérhető okait, következtetéseit, megoldási kísérleteit.

A kriminológus által festett kép elszomorító, sötét, helyenként reménytelennek tűnik, de felvillantja az élhető, emberibb együttélés lehetőségeit is.

Meggyőződése, a nők és férfiak erőszakmentesebb viszonyát a bűnbakkeresés, a személyes rivalizálás helyett a szakértők, a kutatók, a politikusok és az érintettek közös, felelős gondolkodása teheti könnyebbé.

Az írás szinte biztos, hogy szakmai és olvasói körökben egyaránt heves vitát vált majd ki nemcsak a könyvben kifejtett férfi szerep társadalmi értelmezése okán, de azért is, mert elsőként a magyar szakírók közül, egy nő emel szót a férfiak védelmében.

A tanulmányt író szerzőink az elméleti ismeretanyagot egy empirikus kérdőíves kutatással egészítették ki, amelyben a kutatást egy általuk – a Nők a Nőkért Együtt az Erőszak Ellen Egyesület *Miért marad?* című könyve alapján – összeállított kérdőív segítségével végezték el. A kérdőív a partnerük által bántalmazott férfiaknak szólt, kitöltése anonim módon történt. A kérdéssor 35 kérdésből állt, s Google-úrlapok segítségével állították össze. Feleletválasztós kérdésekkel, lineáris skálákkal, valamint jelölőnégyzetes kérdésekkel dolgoztak, utóbbi esetén több válaszlehetőséget is elfogadtak. Kitöltéséhez az interneten kerestek a témával foglalkozó oldalakat, amelyek saját honlapjukon, illetve Facebook-oldalukon tették közzé a kérdőívet (30 zárt és 5 nyitott kérdés). A kutatás során az alábbi hipotéziseket állították fel.

- H1. A férfi áldozatok többsége nem hagyja el bántalmazó feleségét/partnerét, mellette marad.
- H2. A bántalmazott férfiak többségét az édesanyja bántalmazta gyermekkorában.
- H3. A leggyakoribb férfiak ellen irányuló bántalmazási forma a szóbeli erőszak.
- H4. A bántalmazott férfiak többsége szégyelli és túri a felesége/partnere által alkalmazott erőszakot.

A kérdőív első részében a demográfiai adatokat vizsgálják, majd a bántalmazott férfiak saját, személyes, családon belüli erőszakkal kapcsolatos tapasztalatait, az elkövetett erőszak típusait, családi kapcsolataikat, párkapcsolatuk jellemzőit, az őket támogató személyeket, és az elkövetett erőszak következményeit mutatják be.

Kutatásukban a családon belül elkövetett, nők által férfiaknak okozott bántalmazásokat vizsgálták. Megállapításaik alapján arra szeretnék felhívni a figyelmet, hogy az agresszió e formája is jelen van társadalmukban. A nőkhöz hasonlóan a férfiak is ugyanúgy lehetnek áldozatok és elkövetők is. Ugyanúgy joguk van a védelemre, segítségre és jogaik érvényesítésére a férfiaknak is, mint ahogyan a nőknek. Mind a nők által, mind a nőekkel, gyermekekkel szemben elkövetett bántalmazás bármely formáját nem tartják megengedhetőnek, amellyel

természetesen jómagam is egyetértek. A részletes kutatási adatokat jól feldolgozva elemezték, amely figyelemre méltó.

A témaválasztás továbbra is időszerű. A család mint társadalmunk legkisebb, legfontosabb szerkezeti egysége kiemelten védendő. Az itt megjelenő szeretet és erőszak egyaránt kivetíthető a társadalmi életünkre és életformánkra. Rengeteg hibával dolgozunk és élünk, amelynek nyomai fellelhetők a közéletben. A köztudatban erősíteni kell újra és újra az egymás iránti tisztelet fontosságát, amelynek tartalma az utóbbi időben megkopni látszik nemcsak a családon belül, de a társadalmi együttélés hétköznapjaiban is. Társadalmi rendünk a demokrácia, amelyet oly sokszor a szabadság és a szabad véleménynyilvánítás erejével kötnek össze, már-már háttérbe szorítja az egymás iránti tisztelet fogalmát. Viszont tudomásul kell venni, hogy az alap, amely az embert emberré teszi, az egymás iránti tisztelet és szeretet. A családon belüli erőszak egy olyan jelentős és továbbra is megoldást és hatékony kezelést sürgető társadalmi jelenség, amely megkívánja elsősorban a szakemberek, jogalkotók, jogalkalmazók, a szociális szférában dolgozó munkatársak és nem utolsósorban a társadalom valamennyi tagjának az együttműködését.

Felhasznált irodalom

Hertelendi L. (2009). *Családon belüli erőszak rendőri szemmel*. Szakdolgozat. Pécsi Tudományegyetem, Állam- és Jogtudományi Kar.

Krug, E. G., Dahlberg, L. L., Mercy, A. J., Zwi, B. A. & Lozano, R. (Eds.) (2002). *World report on violence and health*. World Health Organization.

Varga Sz. & Bálint Á. D. (2020). Családon belüli erőszak – amikor a férfi az áldozat. *Belügyi Szemle*, 68(4), 9–51. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2020.4.1>

A cikkben található online hivatkozás

URL1: *Valójában a férfiak a gyengébbek*. https://hvg.hu/plazs/20131113_Valojaban_a_ferfiak_a_gyengebbek

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Hertelendi L. (2022). Családon belüli erőszak – amikor a férfi az áldozat. Hisz tudjuk, nincs két egyforma ember, de...!? *Belügyi Szemle*, 70(8), 1705–1710. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.8.8>